ROMÂNIA ȘI BULGARIA ÎNTRE ANII 1917-1918, ÎN PERCEPȚIA CIOBANULUI ROMÂN NICOLAE S. ȘUCU

Petre DIN[1]

ROMANIA AND BULGARIA BETWEEN 1917-1918, IN THE ROMANIAN SHEPHERD`S INSIGHT NICOLAE S. ȘUCU

ABSTRACT

Nicolae S. Șucu`s memories have the great merit of reassembling the events which disrupted the collective conscience of the people from this area of the European continent for more than a century. He depicts in details the restrainings imposed by the troups of the Central Powers to the population from Dobrogea, immediately after occupying it. The author provides us interesting information from the point of view of the social and political imaginary too. The Bulgarians were negatively perceived by the Germans, but the population of the town of Constanta as well. Dynaminc and enterprising spirit, Nicolae S. Șucu settles a laundry room for cleaning the soldiers`clothes, buys sewing machines for patching the military uniforms from his own resources and funded a cobbler shop for repairing the military shoes. These activities brought him honor from the Bulgarian officers and more freedom for carrying out all his activities.

Visiting the city of Bucharest he was the eye witness of the relics removal of Saint Dumitru by the Bulgarian soldiers. The episode reveals his predisposition for the justice spirit position and for respecting the sacred relics. He was also concerned about the information and rumours which circulate within the city regarding the theft of Saint Dumitru and his perception at the level of the sensitivity of the population of the Bucharest city.

Nicolae S. Șucu is consistent in sustaining his beliefs regarding the defeat of the Central Powers, nourished by the USA involvement in the war on the side of Antanta and by the poor supplying of the population and the Bulgarian army with food. Despite the doubts which glided upon his Romanian background, he claimed in his conversation with the company commander, a Bulgarian officer, the superiority of the Romanian culture and civilization by comparison with the Bulgarian one.

Kewwords: Nicolae S. Șucu, Dobrogea, Central Powers, Antanta, The Bulgarians, Romanian background.

Nicolae S. Șucu este contemporan al unei perioade traumatizante pentru existența popoarelor din Sud-Estul Europei, caracterizate prin cele două războaie balcanice (1912-1913) și Primul Război Mondial (1914-1918), care au impus o nouă configurație teritorială și politică la finalul acestora. Personaj dinamic, cu o educație rudimentară, absolvind doar patru clase la școala din Mățău[2], de lângă Câmpulung Muscel, a fost fascinat încă din copilărie de meseria de cioban, fapt care îl va deter-

[1] Profesor, doctor în istorie, Liceul Teoretic „Gheorghe Lazăr”, Avrig;
e-mail: petre_din@yahoo.com.

[2] Nicolae S. Șucu, *Viața și aventurile unui cioban român în Bulgaria în vremuri de război 1908-1918*, text stabilit de Cristina Jelescu, ediție îngrijită, studiu introductiv, cronologie și note de Daniel Cain, București, Editura Humanitas, 2017, p. 63.

https://biblioteca-digitala.ro

mina să-și părăsească familia și să se alăture ciobanilor veniți cu oile de la baltă și se deplasau la munte în vara anului 1897[3].

Însemnările sale au marele merit de a reconstitui, la mai mult de un secol de la derularea acestora, evenimente care au bulversat conștiința colectivă a popoarelor situate în această zonă a Europei din perspectiva unui om obișnuit, ciobanul român Nicolae S. Șucu. Daniel Cain, autorul studiului introductiv susține că Nicolae Iorga a fost destinatarul acestor memorii și că ele au fost redactate, probabil, în timpul războaielor balcanice, și după o pauză mai lungă au fost reluate la sfârșitul anului 1917, când se afla la Constanța, cu preocupări administrative. Cu acribia intelectualului dotat cu un înalt profesionalism, Daniel Cain afirmă că memoriile îl prezintă pe Nicolae S. Șucu în ipostaza persoanei obișnuite să scrie în mod regulat și că din perspectivă cronologică acoperă perioada anilor 1892-1919[4].

Așa cum afirmă Ion Cârja, Dan Lucian Vaida, Loránd L. Mádly, Dan Prahase în cazul ofițerului Albert Porkolåb, demersul nostru vizează modelul istoriei ignorate, al celor mulți și anonimi, spre care trebuie să-și focalizeze atenția istoricul în direcția asumării istoriei culturale a Primului Război Mondial[5]. Nicolae S. Șucu a făcut parte din armata bulgară în calitate de sergent, apoi soldat, furier și magazioner de campanie, ipostaze puțin vizibile în peisajul istoriografiei din ambele țări, dar care prin însemnările sale a favorizat fixarea acestuia în conștiința colectivă prin calitățile sale narative de memorialist al unei perioade tumultuoase din istoria europeană.

Fiind în imposibilitatea deplasării pe frontul macedonean datorită rănii de la piciorul drept, autorul este ales furier la cancelaria companiei din Constanța și ulterior magazioner. După numai 25 de zile, este mutat cu compania la Mahmudia. Cu franchețe recunoaște că în magazie nu avea nici măcar obiele, singura sa ocupație fiind aceea de a se deplasa noaptea la Babadag pentru a aduce pâinea și a o repartiza soldaților.

Ocuparea Dobrogei de către Puterile Centrale a fost însoțită de mai multe restricții impuse de trupele de ocupație. Pentru a evita actele de spionaj, bărbații din Mahmudia au fost internați în interiorul Bulgariei. Ca urmare a deficitului forței de muncă, fetele erau mobilizate noaptea pentru săpatul tranșeelor, iar femeile în timpul zilei. Era interzisă circulația populației pe străzi în timpul nopții, iluminatul cu ajutorul lămpilor și chiar părăsirea localității în scopuri cât mai variate. Abuzurile oficialităților de ocupație au culminat cu jafurile, ale căror victime erau românii din Dobrogea. Soldații sustrăgeau fără să fie controlați de autoritățile militare sau civile oi, găini, în detrimentul oricăror norme sau valori de drept, fapt care a generat adversitatea ciobanului român. „Era[u] niște soldați din satele Potur, Sarâiurt, Caranasuf, care mai înainte a[u] fost soldați la România și i-au predat la bulgari, fiind bulgari de națiune. Aceia făceau multe neajunsuri la populație și credea[u] că Dobrogea va fi pentru mii de ani alipită de Bulgaria. Nu știm astăzi cum ar fi stând cu țara”[6].

În pofida ocupării Dobrogei de către Puterile Centrale, neînțelegerile dintre acestea au fost reliefate de disputa privind administrarea provinciei. Autorul memo-

---

[3] *Ibidem*, p. 67.
[4] Daniel Cain, *Notă introductivă asupra ediției*, în N.S. Șucu, *op. cit.*, p. 57-58.
[5] Ion Cârja, Dan-Lucian Vaida, Loránd L. Mádly, Dan Prahase, *Un ardelean în Marele Război: Albert Porkolåb (1880-1920)*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut/Mega, 2016, p. 7.
[6] N.S. Șucu, *op. cit.*, p. 153.

https://biblioteca-digitala.ro

riilor delimitează astfel zona de ocupație germano-bulgară în două secțiuni geografice. Spațiul cuprins între Babadag și Dunăre se afla sub administrația bulgarilor, în timp ce zona de la Babadag până la granița veche cu Bulgaria era sub administrarea germană[7]. Într-o notă de subsol, D. Cain afirmă că în 1917, cu excepția Cadrilaterului și a zonei de operațiuni a Armatei a III-a, toată Dobrogea a intrat sub administrația militară germană, fapt ce a generat nemulțumirea oficialităților bulgare. Tratatul de Pace de la București (24 aprilie/7 mai 1918), legifera că Dobrogea care nu a fost restituită bulgarilor să fie cedată Puterilor Centrale, ceea ce a determinat noi dispute între statele membre ale acestei alianțe[8].

Un aspect interesant prezentat de Nicolae S. Șucu este imaginea soldaților și a ofițerilor bulgari la nivelul mentalității germanilor. În percepția lui Klaus Heitmann, dezvoltarea unei imagini asupra națiunilor este determinată de existența prealabilă a unor contacte între popoare. Oricât de neconcludentă ar fi apariția unor stereotipuri pe care și le concep o etnie despre alta, ele sunt structurate pe întâlniri interetnice și pe experiențele istorice anterioare[9]. Alianța politică și militară dintre Germania și Bulgaria din Primul Război Mondial a favorizat contacte mai strânse între cele două națiuni și, deci, noi nemulțumiri rezultate din această experiență. Autorul susține că bulgarii erau valorizați negativ de către germani și întreaga administrație a Dobrogei aparținea Germaniei. Mai mult, afirma că bulgarii erau disprețuiți de germani și de populația orașului Constanța: „Toți germanii aveau o privire blândă din partea populațiunii, dar la noi nu se uită nici țiganii din țigănie. Ofițerii germanii erau foarte indiferenți de ai noștri. Poate le era rușine cu noi, căci soldații noștri erau cu hainele foarte rupte și desculți”[10].

Însemnările sale surprind nu doar aspectele privind viața militară din tranșee sau din spatele frontului, ci și detalii de natură administrativă, unde își dovedește calitățile sale organizatorice. Nicolae S. Șucu instalează o spălătorie pentru curățarea hainelor soldaților fixând un tarif de 50-60 de bani bucata. Pentru buna funcționare a spălătoriei a retribuit trei femei spălătorese cu salariul de 80 de lei lunar, oferindu-le apă, lemne, săpun și toate cele necesare, impunând o taxă de la soldați de 20 bani. Interesante prin ineditul lor, aceste informații conturează imaginea unui militar cu reale calități administrativ-organizatorice, așa cum reiese și din Memoriile sale. La un efectiv de 400 soldați în companie ciobanul român a instalat și un atelier de cusut, cumpărând din veniturile proprii mașini de cusut, selectând doi soldați croitori pentru cârpirea efectelor militare. Tot din inițiativa personală a instalat un atelier de cizmărie, selectând patru cizmari pentru reparația încălțămintelor soldaților și a organizat trei grădini mici cu zarzavat pentru îmbunătățirea ciorbei la cazan. Aceste inițiative i-au adus prestigiu din partea ofițerilor bulgari și mai multă libertate, subliniază autorul, având posibilitatea de a le comercializa, în urma căreia a obținut aproximativ 7.000 de lei[11].

---

[7] *Ibidem*.
[8] *Ibidem*, p. 153-154.
[9] Klaus Heitmann, *Imaginea românilor în spațiul lingvistic german 1775-1918. Un studiu imagologic*, Ediția a II-a, traducere și introducere de Dumitru Hâncu, Iași, Editura Polirom, 2014, p. 45.
[10] N.Ș. Șucu, *op. cit.*, p. 154.
[11] *Ibidem*.

https://biblioteca-digitala.ro

Vizitând pentru scurt timp Bucureștiul, Nicolae S. Șucu este martor ocular al sustragerii moaștelor Sf. Dumitru, potcapiul de aur al mitropolitului de către soldați bulgari. Episodul este descris în detalii și ele relevă predispoziția sa pentru spiritul justițiar și respectarea relicvelor sacre. Dintr-un automobil oprit în fața Mitropoliei din București a coborât un soldat bulgar dotat cu armă și baionetă, care l-a întrebat pe gardian unde este spitalul bulgăresc, întrucât pretinde că este grav bolnav. În absența gardianului, soldații bulgari au pătruns în Mitropolie și au sustras moaștele Sf. Dumitru. Incidentul a fost urmat de trasul clopotelor la Mitropolie, fapt care nu se mai întâmplase de la mobilizarea armatei române[12].

Atmosfera tensionată este momentul fertil al apariției zvonurilor. În concepția lui Jean-Noël Kapferer, zvonurile sunt informații care circulă neverificate și permit cu atât mai puțin publicului să le identifice, cu cât ele se prezintă însoțite de atributele verificării, mărturia ideală. Zvonurile deranjează, pentru că reprezintă o sursă de informații necontrolate de putere[13].

Construcția teoretică elaborată de Jean-Noël Kapferer a fost confirmată de însemnările lui Nicolae S. Șucu, din care emană prospețime și veridicitate. Prin cafenele, birturi, restaurante circulau zvonuri care acreditau ideea că bulgarii au sustras moaștele Sf. Dumitru. În acest context, populația Bucureștiului considera că datorită acestui gest bulgarii s-au comportat precum barbarii, fapt pe care nici turcii, în ciuda faptului că sunt păgâni, nu l-au realizat. Pe fundalul atmosferei de ură împotriva bulgarilor, în după amiaza zilei următoare, la ora 13, s-a lansat zvonul că au fost recuperate moaștele Sf. Dumitru. Numai bulgarii care erau comercianți în București percepeau gestul ca fiind justificat pentru că acesta este un sfânt bulgar și eforturile de a-l sustrage vor continua, având în vedere originea sa bulgară[14].

Conținutul zvonurilor este tot mai variat pe măsura derulării timpului de la momentul înstrăinării moaștelor Sf. Dumitru și ele reflectă nivelul de instrucție și credulitatea celor care le colportează. Un prim zvon susținea că Sfântul, constatând desfrânarea din București, ar fi acceptat să fie ridicat sperând că noua destinație va fi un spațiu mai curat duhovnicește, dar când a perceput că va fi transportat în București nu a mai dorit acest fapt. Al doilea zvon, lansat la ora 16, preciza că moaștele vor fi readuse la Mitropolie. În acest scop domnii și doamnele se deplasau cu flori pentru întâmpinarea Sfântului, procesiune acompaniată de muzica germană. Cei participanți incriminau pe bulgari considerându-i vagabonzi și fără frică de Dumnezeu pentru că au răpit moaștele Sfântului Dumitru. Intervenția patrulelor germane a aplanat conflictul izbucnit între populația civilă românească și militarii bulgarii implicați în această procesiune[15].

Alte informații fixate în memoria colectivă prin intermediul autorului sunt cele referitoare la alteritatea română-bulgară și la situația aprovizionării populației cu alimente în cele două state. În concepția lui Lucian Boia alteritatea este poate cea mai curentă dintre structurile imaginarului. Noi și ceilalți semnifică axa care asociază acești termeni și care exprimă esențialul raporturilor interumane. Cel mai adesea celă-

---

[12] *Ibidem*, p. 155-156.
[13] J.-N. Kapferer, *Zvonurile. Cel mai vechi mijloc de informare din lume*, prefață de Septimiu Chelcea, traducere de Mariana Vazaca, București, Editura Humanitas, 1993, p. 29-33.
[14] N.S. Șucu, *op. cit.*, p. 156-157.
[15] *Ibidem*, p. 158-159.

https://biblioteca-digitala.ro

lalt este reprezentat de o persoană sau o comunitate, percepută însă prin intermediul imaginarului. Percepția noastră se reflectă într-o imagine, a cărei compoziție este simultan și real și ficțiune[16].

În mod concret, Nicolae S. Șucu observă că populația nu era cuprinsă de sentimentul insecurității față de bulgari, ci numai în Dobrogea, deoarece din perspectivă demografică bulgarii erau mai numeroși ca în alte orașe ale României. A fost sesizată diferența dintre abundența pâinii, prețul ei scăzut și prosperitatea României prin comparație cu Bulgaria. În Sofia a fost martor ocular în momentul când în spatele gării un soldat a vândut o pâine de 1kg cu 35 de lei. Recunoaște cu tristețe că nu a cumpărat nimic din Sofia din cauza prețurilor exagerat de mari. „Trecând prin Sumen, am auzit că femeile bulgare a[u] făcut revoluție de foame. Am ajuns la Constanța, măcar că era totul scump, dar ce căuta omul putea găsi”[17].

Aprovizionarea deficitară s-a reflectat nu doar la nivelul populației bulgare, ci și la cel al unităților militare de pe front. Susținătorii acestor informații sunt soldații bulgari aflați în permisie de pe frontul oriental din Macedonia și care își expun în detalii mizeria vieții din război. Lecturând presa cotidiană, menționa ciobanul român, ești confruntat cu informații potrivit cărora populația Parisului avea dificultăți în aprovizionarea cu pâine, Anglia traversează o perioadă de foamete, în Italia este penurie de cărbuni, iar în Bulgaria erau copii și femei care cerșeau pâine de la soldați[18]. Astfel de informații, subliniază Antoanella Astorri și Patrizia Salvadori, denotă ideea că presa se transformă din mijloc de informare în instrument de propragandă, menit să consolideze spiritul de unitate și de mândrie națională, iar când derularea confruntărilor militare generează sentimente de pesimism devin antipatriotice, chiar și gestul prezentării reale a evenimentelor. Presa, în mod similar celorlalte instituții și organisme, își aduce aportul la obținerea victoriei, iar când realitățile au o altă desfășurare intervine cenzura[19].

Ceea ce ne surprinde și mai mult la autor este consecvența de a-și susține opiniile, chiar dacă acestea produc suspiciuni din partea camarazilor de arme. În cancelaria companiei susține în fața unor ofițeri bulgari, care discutau despre „împărăția bulgară”, că statele Antantei vor obține victoria chiar dacă germanii ar crea tunuri mari de asediu, cu ajutorul cărora vor bombarda Parisul de la o distanță de 200 de km. Având suportul ofițerilor bulgari superiori, Nicolae S. Șucu infirmă că este anglofil, ci afirmă că este un soldat bulgar obișnuit, conștient însă de superioritatea militară a Antantei și de impulsul pozitiv adus de implicarea SUA în război de partea statelor occidentale.

Credința în înfrângerea Puterilor Centrale este sedimentată și de aprovizionarea deficitară a populației și a armatei cu alimente. În susținerea argumentației sale oferă cazul unui soldat german care distrugea case nelocuite pentru a sustrage lădițe de câte două 2 kg cu făină din România, Bulgaria și Rusia, trimițându-le în Germania pentru întreținerea familiei sale. Aceeași situație este similară și în armata bulgară, unde soldații se aseamănă mai mult cu prizonierii datorită subnutriției. Rația de pâine

---

[16] Lucian Boia, *Pentru o istorie a imaginarului*, București, Editura Humanitas, 2000, p. 117.
[17] N.S. Șucu, *op. cit.*, p. 161.
[18] *Ibidem*, p. 162.
[19] Antoanella Astorri, Patrizia Salvadori, *Istoria ilustrată a Primului Război Mondial*, traducere de Ilieș Câmpeanu, București, Editura Enciclopedia RAO, 2005, p. 83-84.

https://biblioteca-digitala.ro

distribuită soldaților trebuia să fie de 600 de grame zilnic, dar în realitate se cifra doar la 300 de grame, alcătuită din mălai de porumb alterat[20].

Precauțiile privind ascunderea identității sale etnice de român au fost devoalate în urma discuției cu comandantul de companie, un locotenent bulgar. Lecturarea unor cărți, exprimarea cursivă în limba română l-au condus pe acesta să-l suspecteze că este soldat bulgar de naționalitate română. Nicolae S. Șucu îi confirmă apartenența sa etnică de român, dar care s-a implicat în Războaiele Balcanice și în Primul Război Mondial în ipostaza de soldat bulgar, locuiește în Bulgaria din anul 1908 și este căsătorit cu o bulgăroaică.

Discuțiile dintre cei doi au devenit polemice din momentul când a fost invitat să-și exprime opinia privind diferențele de cultură și civilizație dintre România și Bulgaria. Primul enunț reflectă în fapt și concluzia discuției: nivelul scăzut de civilizație din Bulgaria, prin comparație cu cel al României. Distracțiile dintr-un sat românesc și luxul acestuia nu sunt vizibile în Bulgaria, și nici în Sofia. Insolită ca exprimare, discuția sa a conturat cu argumente convingătore superioritatea realităților românești, materializate prin faptul că românii sunt mai învățați, mai culți și mai prosperi decât bulgarii[21].

Conversația dintre cei doi protagoniști, ciobanul român Nicoalae S. Șucu și comandantul de companie, ofițerul bulgar, reflectă cele sesizate de Simona Nicoară și Toader Nicoară, anume că reprezentările, miturile și utopiile reprezentând stratul profund al conștiinței colective influențează totalitatea manifestărilor sociale, politice, culturale și istorice la orice nivel al existenței unui popor[22]. În acest dialog al reprezentărilor privind civilizația din cele două țări, enunțurile lui Nicolae S. Șucu îl ofensează pe ofițerul bulgar, care face un aspru rechizitoriu la adresa civilizației românești, caracterizate prin desfrâu, sărăcie și lăcomie: „România e civilizație numai în desfrânări, luxul e numai pentru desfrânări. Poporul român e sărac și lacom pe averea vecinului. Cât pentru învățați, eu am avut colegi de școală români în școlile din Belgia și ieșeau bine numai prin bani și numai fii de ciocoi”[23].

Reacția etnicului român din armata bulgară este să constate că civilizația și luxul sunt însoțite și de desfrânări. Tradiția sărbătorilor din Bulgaria reliefează faptul că tinerii sunt însoțiți de revolver, cuțit și ciomege, și capabili oricând să lovească pe acela care ar privi fata dorită de el, chiar dacă nu are nicio relație cu aceasta. În concluzie, N.S. Șucu susține că ethosul poporului bulgar este unul turcesc, idei care l-au ofensat pe ofițerul bulgar și care a întrerupt conversația[24].

Treptat, în a doua jumătate a anului 1918 balanța primei conflagrații mondiale a înclinat în favoarea Antantei, fapt perceput în aceeași manieră și de autorul memoriilor. În viziunea lui Charles și Barbara Jelavich, frontul bulgar a fost străpuns de armata aliată de la Thesalonic deoarece aceasta avea un moral ridicat, în timp ce armata bulgară nu manifestă entuziasm pentru luptă, cu atât mai mult cu cât războiul devenise o povară la nivelul sensibilității colective. În perioada anilor 1912-1918,

---

[20] N.S. Șucu, *op. cit.*, p. 162-164.
[21] *Ibidem*, p. 165-166.
[22] Simona Nicoară, T. Nicoară, *Mentalități colective și imaginar social. Istoria și noile paradigme ale cunoașterii*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană/Mesagerul, 1996, p. 114.
[23] N.S. Șucu, *op. cit.*, p. 166-167.
[24] *Ibidem*, p. 167.

https://biblioteca-digitala.ro

aproximativ 160.000 de oameni au fost uciși în luptă, 100.000 de oameni au fost răniți, dintr-o populație de aproximativ 5 milioane. Moralul bulgarilor fusese estompat și de recolte mici. Majoritatea grânelor au fost cumpărate de către autoritățile germane și austriece, ceea ce a generat nemulțumirile populației bulgare. Frustrările populației s-au colportat la nivelul unităților militare, manifestate prin consemnarea a tot mai numeroase cazuri de dezertări, ceea ce era un indiciu că Bulgaria nu era pregătită să mai continue conflictul militar[25].

Înfrângerea trupelor bulgare se contura tot mai mult și a fost însoțită la nivelul sensibilității lui Nicolae S. Șucu de un acut sentiment de insecuritate. Exista riscul deplasării trupelor sârbești și a celor românești până în satul său și distrugerea averii personale. „De unde știe ei că averea asta e a unui român? (...) Poate ar fi cruțat-o, ori mai cu poftă ar fi nimicit-o”[26].

Raporturile dintre ambianța socio-politică și comportamentul oamenilor au fost analizate în mod riguros de Jean Starobinski. Faptul că domnia tenebrelor a încetat oferă posibilitatea unui nou început în existența societății, iar spațiul public trebuie impregnat cu principii universale. Naufragiul vechiului regim politic sugerează posibilitatea reconstruirii societății pe fundamente legitime ale existenței sociale[27]. Adaptând enunțurile lui Jean Starobinski la contextul social-politic caracterizat prin iminenta înfrângere a Puterilor Centrale, observăm comportamentul haotic, de vandalizare a instituțiilor politice și militare atât ale populației civile, cât și ale militarilor. Pe acest fundal populația a sustras picturi din lemn, oglinzi, saltele, lemne de foc, bidoane cu gaz, geamuri și lucruri mobile din cazărmile Regimentului român nr. 34 locuite de militari în Constanța. Sesizând gravitatea realităților al căror martor ocular este, Nicolae S. Șucu îl informează pe ofițerul de serviciu să inițieze măsuri care se impun pentru a stopa această debandadă[28].

În ciuda demoralizării armatei germane, un subofițer german i-a confirmat autorului acestor memorii încrederea că războiul se va finaliza prin victoria Germaniei, chiar dacă acesta ar continua încă 5-6 ani: „Am întrebat un ofițer german la Cinema Regală din Constanța că când se isprăvește războiul. El mi-a spus ofensat că când va câștiga victoria Germania, atunci se va isprăvi războiul. Eu am zis că nu se mai câștigă victoria niciodată. El mi-a spus că Bulgaria a intrat în război în urma ei un an; înaintea intrării Bulgariei în acțiune, „noi am luptat și am avut victorii, și de acum încolo vom lupta 5-6 ani, până vom câștiga. Bine, am zis, dar pâine (...). Nimic n-a zis, s-a uitat urât la mine și a plecat de lângă mine”[29].

Termenii uzitați de acest citat semnifică cu certitudine o propensiune a germanilor pentru sentimentul onoarei naționale, fapt ilustrat de Hermann Keyserling, fie în ipostaza de onoare a castelor sau a indivizilor. De asemenea, ethosul germanilor în percepția sa cuprinde sentimentul fidelității, principiul continuității și viața eroică

---

[25] Charles și Barbara Jelavich, *Formarea statelor naționale balcanice. 1804-1920*, cuvânt introductiv și control științific de prof. univ. dr. Camil Mureșanu, traducere de Ioan Crețiu, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2006, p. 344.
[26] N.S. Șucu, *op. cit.*, p. 171.
[27] Jean Starobinski, *1789, emblemele rațiunii*, traducere și prefață de Ion Pop, București, Editura Meridiane, 1990, p. 46-47.
[28] N.S. Șucu, *op. cit.*, p. 171.
[29] *Ibidem*, p. 172.

https://biblioteca-digitala.ro

a poporului[30]. Pornind de la aceste interpretări, conchidem că elementele specifice ale conștiinței germanilor le-au fortificat încrederea în obținerea victoriei indiferent de sacrificiile realizate și durata războiului. Superioritatea elementelor spiritului național se vor impune în desfășurarea războiului, care în final se va încheia prin obținerea victoriei și a unei păci în favoarea Germaniei.

Cu inteligența omului obișnuit să supraviețuiască în orice situație, Nicolae S. Șucu este convins că Germania a pierdut războiul deoarece jurnalele nu mai anunțau victorii ale trupelor Puterilor Centrale, iar în raporturile cu germanii, bulgarii erau percepuți ca fiind doar camarazi de război și nimic mai mult. Încheierea armistițiului a produs modificări importante și la nivelul mentalității bulgarilor. Majoritatea celor care erau adepții primului ministru Vasil Radoslavov au devenit anglofili și francofili, susținând că francezii și englezii au cedat Dobrogea Bulgariei[31].

În acest context, subliniază Ch. și Barbara Jelavich, la două săptămâni după ce aliații au început ofensiva de la Thesalonic trupele bulgare au capitulat la 29 septembrie 1918, în speranța că teritoriul lor va fi cruțat de la o invazie a armatelor învingătoare[32]. Referindu-se la impactul pronunțării Bulgariei în favoarea armistițiului, Antonella Astorri și Patrizia Salvadori afirmă că pierderea Bulgariei privează Germania de rezervele de petrol necesare pentru un război al cărui caracter devine tot mai mecanizat[33].

Nemulțumirile provocate de capitularea Bulgariei, dificultățile în aprovizionarea cu alimente și bunuri de primă necesitate ale populației civile au creat condiții favorabile pentru izbucnirea agitațiilor bolșevice. Disputele sunt atât de periculoase pentru eșichierul politic încât, în ciuda faptului că Bulgaria își demobilizase armata conform condițiilor de pace impuse de aliații occidentali, este obligată să facă apel la sprijinul trupelor guvernamentale pentru a se impune în fața bolșevicilor bulgari. Nicolae S. Șucu ne informează că aceștia au ucis un general în orașul Kiostendil și au incendiat clădirile orașului și ale satelor din vecinătate[34].

Specific momentelor de degringoladă politică sunt și actele de vandalism asupra infrastructurii statului. Astfel, sute de trenuri sunt răsturnate pe linia feroviară între Sofia și frontiera cu Serbia. Obiectivul bolșevicilor bulgari este să forțeze intrarea în Sofia, să-i aresteze pe miniștri, să-i ucidă și să impună o nouă formă de guvernământ: republica. Ciocnirile au fost violente și s-au încheiat prin înfrângerea trupelor bolșeviste în jurul Sofiei.

Chiar dacă are o instrucție sumară, autorul supraviețuiește războaielor balcanice și în Primul Război Mondial, și prin informațiile transmise dovedește că este bine documentat și cu o anume știință a scrisului. Ca urmare a evenimentelor nefericite în plan politic și militar, regele Ferdinand de Saxa-Coburg Gotha a abdicat și a părăsit țara, iar primul-ministru bulgar Vasil Radoslav a părăsit Bulgaria în uniforma de colonel german și se stabilește în Germania[35].

---

[30] Hermann Keyserling, *Analiza spectrală a Europei*, traducere de Victor Durnea, Iași, Editura Institutul European, 1993, p. 91-99.
[31] N.S. Șucu, *op. cit.*, p. 172-173.
[32] Ch. și Barbara Jelavich, *op. cit.*, p. 344.
[33] Antonella Astorri, Patrizia Salvadori, *op. cit.*, p. 156.
[34] N.S. Șucu, *op. cit.*, p. 174.
[35] *Ibidem*, p. 174.

https://biblioteca-digitala.ro

Situația revoluționară din Bulgaria poate fi interpretată în sensul afirmației lui Josė Ortega y Gasset privind intervenția maselor în istorie. Filosoful spaniol susține că un element de noutate al Europei de la începutul secolului al XX-lea îl reprezintă decizia maselor de a conduce societatea fără să fie capabile să realizeze acest fapt. Structura sufletului acestora se remodelează în modul cel mai brutal și acest fapt se reflectă în conduita sa politică. Astfel, noutatea în Europa rezidă în repudierea oricărei forme de convieţuire care ar însemna respect față de valori și norme, și revenirea la sistemul barbar de convieţuire. Adept al formelor democratice de existență umană, José Ortega y Gasset consideră că ar fi extrem de lamentabil dacă condiția umană ar face apel la violență în mod permanent pentru rezolvarea diverselor probleme cu care se confruntă[36].

Hermeneutica enunțurilor filosofului, relevă același fapt reflectat de N.S. Șucu privind intenția maselor contaminate de spiritul bolșevic de a prelua administrarea unei țări, schimbarea regimului politic și a elitei conducătoare.

La finalul acestui studiu am considerat că se impune formularea următoarelor concluzii:

Memoriile lui N.S. Șucu au marele merit de a reconstitui la mai mult de un secol de la desfășurarea lor evenimente care au bulversat conștiința colectivă a popoarelor din această zonă a continentului european. El prezintă în detalii restricțiile impuse de trupele Puterilor Centrale populației din Dobrogea, îndată după ocuparea acesteia. Interesante informații ne oferă autorul și din perspectiva imaginarului social și politic. Bulgarii erau percepuți negativ de către germani, dar și de populația orașului Constanța.

Spirit dinamic, întreprinzător, Nicolae S. Șucu instalează o spălătorie pentru curățarea hainelor soldaților, cumpără din resursele proprii mașini de cusut pentru cârpirea uniformelor militare și a instalat un atelier de cizmărie pentru repararea încălțămintelor militare. Aceste activități i-au adus prestigiu din partea ofițerilor bulgari și mai multă libertate pentru derularea activităților sale.

Vizitând orașul București este martorul ocular al sustragerii moaștelor Sf. Dumitru de către soldații bulgari. Episodul relevă predispoziția sa pentru ipostaza spiritului justițiar și al respectării relicvelor sacre. De asemenea, este atent la informațiile și zvonurile care circulă în oraș privind furtul moaștelor Sf. Dumitru și percepția acestuia la nivelul sensibilității populației Bucureștiului.

Nicolae S. Șucu este consecvent în a-și susține convingerile privind înfrângerea Puterilor Centrale, alimentate de implicarea SUA în război de partea Antantei și de aprovizionarea deficitară a populației și a armatei bulgare cu alimente. În ciuda suspiciunilor care planau asupra originii sale de roman, susține în conversația cu comandantul de companie, un ofițer bulgar, superioritatea culturii și a civilizației române prin comparație cu cea bulgară.

---

[36] José Ortega y Gasset, *Revolta maselor*, traducere de Coman Lupu, București, Editura Humanitas, 1994, p. 99-100.

https://biblioteca-digitala.ro